

Actieplan Schone Energie Opwekken 750 Terajoule met wind en zon	
Nummer	2020/891686
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	PG
Auteur	Keulen, J. van
Telefoonnummer	023-5114918
Email	jvankeulen@haarlem.nl
Kernboodschap	Haarlem werkt aan een duurzame stad door op grote schaal zon- en windenergie op te wekken. In de concept Regionale Energie Strategie Noord-Holland zuid (RES NHZ) is de ambitie opgenomen om 750 Terajoule op te wekken met zon- en windenergie. Dat staat gelijk aan het jaarlijks elektriciteitsgebruik van 75.000 huishoudens. Om dit doel te behalen heeft het college het Actieplan Schone Energie opgesteld. In dit actieplan is inzichtelijk gemaakt op welke manier energie in de stad duurzaam kan worden opgewekt en welke impact dit heeft op de stad. In het actieplan staan drie actielijnen omschreven die laten zien hoe duurzame energie in Haarlem opgewekt kan worden. De meeste (43 %) opwek is te realiseren door zoveel mogelijk daken van huizen zonne-energie te laten opwekken. Veel Haarlemmers plaatsen al zonnepanelen en de gemeente stimuleert dit. Daarnaast gaat het om de utiliteitsgebouwen. Het college gaat de komende vier jaar op 34 eigen panden zonnepanelen plaatsen. De gemeente helpt andere gebouweigenaren door inzichtelijk te maken of en op welke manier opwek mogelijk is. Ook zoekt het college in de openbare ruimte zoals op parkeerterreinen en in zoekgebieden rondom de stad naar plekken voor duurzame opwek. Een belangrijke voorwaarde voor het behalen van de doelstelling is dat de middelen voor het uitvoeren van het Klimaatakkoord beschikbaar worden gesteld door het Rijk.
Behandelveorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter bespreking naar de commissie Beheer. Op 2 juli 2020 tijdens de behandeling van de kaderbrief heeft wethouder Berkhout een informatienota toegezegd over het Actieplan Schone Energie. Deze nota is relevant voor de uitvoering van de RES NHZ.
Relevante eerdere besluiten	- Informatienota Versnelling van het Duurzaamheidsprogramma (2017/93567), commissie beheer 23 maart 2017. - Informatienota onderzoek naar een energiestrategie (2018/876579), commissie

Inleiding

Het Actieplan Schone Energie is een volgende stap in het Regionale Energie Strategie (RES) proces. In september 2020 zijn door u de wensen en bedenkingen voor de concept Regionale Energie Strategie (RES) meegegeven. Deze worden meegenomen in de RES 1.0. In oktober bent u geïnformeerd over het zoekgebied Schoteroog waar de gemeente al gestart is en drie partijen faciliteert om wind- en zonprojecten te realiseren. In het najaar 2020 worden de andere zoekgebieden uit de concept RES verder uitgewerkt en vindt participatie met lokale stakeholders plaats.

In de RES is opgenomen dat Haarlem de ambitie heeft om in 2030 zo veel mogelijk (circa 750TJ) elektriciteit lokaal en duurzaam op te wekken. Het Actieplan Schone Energie maakt deze ambitie concreet. Hiermee kan beoordeeld worden hoe groot de bijdrage is van de woningen, utiliteitsgebouwen en de zoekgebieden in de openbare ruimte en wat de impact hiervan is op de stad. Gezamenlijk moeten de zoekgebieden in 2030 750TJ aan duurzame energie opleveren. Momenteel staat dit gelijk aan het jaarlijkse elektriciteitsverbruik van ongeveer 75.000 huishoudens. In de energiestrategie van Haarlem is berekend dat dit 20-30% van het toekomstig energiegebruik in Haarlem is.

Met deze nota informeert het college over de acties die Haarlem neemt om de opwek van duurzame energie te vergroten. Dit is een doorlopend traject waar de gemeente nu en in de toekomst een grote bijdrage aan gaat leveren.

2. Kernboodschap

Haarlem werkt aan duurzaamheid door de hoeveelheid duurzaam opgewekte energie in de stad te vergroten. In de concept Regionale Energie Strategie Noord-Holland zuid (RES NHZ) is de ambitie opgenomen om 750 Terajoule op te wekken met zon en windenergie. Om dit doel te behalen heeft het college het Actieplan Schone Energie opgesteld. In dit Actieplan is voor het eerst inzichtelijk gemaakt op welke manier energie in de stad duurzaam kan worden opgewekt en welke impact dit heeft op de stad.

Het Actieplan concretiseert de RES NHZ ambitie voor duurzaam elektrische opwek. Er zijn drie categorieën waarbinnen duurzame energie kan worden opgewekt. In de gebouwde omgeving worden de daken van woningen en utiliteitsgebouwen gebruikt voor zonnepanelen. Daarnaast worden in de openbare ruimte grootschalige energieprojecten gerealiseerd. In het actieplan kunt u lezen hoeveel energie in elke categorie moet worden opgewekt en welke acties hiervoor zijn geformuleerd.

Actie 1 Gebouwde omgeving: woningen (43% van 750TJ)

Haarlem is een stad vol daken. Als die ruimte benut wordt voor zonnepanelen heeft dat een enorm effect op de omslag naar schone energie. In het actieplan leest u dat de verschillende woningeigenaren elk een eigen bijdrage hebben. Voor een groot deel zal de ontwikkeling in deze categorie autonoom zijn omdat het rendement van zonnepanelen steeds aantrekkelijker wordt. Bewoners worden op verschillende manieren geholpen door de gemeente, zodat hun dak ingezet kan worden voor zonne-energie. Voor de doelgroep sociale huurwoningen zet de gemeente zich in door in overleg met de woningcorporaties prestatieafspraken te maken over het benutten van de daken.

Haarlem heeft een beschermd stadsgezicht. Met name in het centrum heeft Haarlem unieke gebouwen en monumenten. Deze panden zijn niet opgenomen in het plan. Om de daken zo optimaal mogelijk te benutten maakt Haarlem met een kansenkaart voor bewoners inzichtelijk op welke manier binnen het beschermd stadsgesicht het plaatsen van zonnepanelen mogelijk is. Daarnaast wordt onderzocht of versoepeling van het beschermd stadsgezicht mogelijk is op basis van de nieuwe richtlijn vanuit het Rijk. Dat kan bijvoorbeeld door legpatronen per buurt te ontwikkelen of door panelen in de kleur van dakpannen toe te staan. Dit wordt verder onderzocht.

Actie 2 Gebouwde omgeving utiliteitsgebouwen (23% van 750TJ)

Naast de daken van huizen heeft Haarlem ook een flink aantal grote maatschappelijke en commerciële daken. Met name het commerciële vastgoed in de Waarderpolder kan een grote bijdrage leveren aan het vergroten van het aandeel schone energie. Diverse onderzoeken laten zien dat niet alle daken geschikt zijn. De gemeente werkt samen met haar partners om de realisatie van deze grote zonnedaken maximaal te benutten en blijft dit doen.

Op de daken van het maatschappelijk vastgoed wat niet in het bezit is van de gemeente wordt verwacht dat het realisatie percentage hoger zal zijn dan het commercieel vastgoed. De gemeente helpt deze partners door inzichtelijk te maken welke financieringsmogelijkheden er zijn.

Haarlem wil het eigen vastgoed maximaal verduurzamen om het goede voorbeeld te geven. Het college heeft daarom inzichtelijk gemaakt welke daken geschikt zijn voor zonnepanelen. Op basis daarvan gaat het college de komende vier jaar 34 panden verduurzamen o.a. door zonnepanelen te plaatsen. Voor de overige daken wordt gekeken hoe de Haarlemse energiecoöperaties een rol kunnen spelen in het realiseren van collectieve zonnedaken.

Actie 3 Openbare ruimte (34% van 750TJ)

Het benutten van de daken levert een grote bijdrage aan meer schone energie. Desalniettemin is het onvoldoende om de ambitie van Haarlem te vervullen. Haarlem onderschrijft de noodzaak om een bijdrage te leveren aan de energietransitie en ziet dat daar door de RES kansen voor zijn ontstaan. In de openbare ruimte faciliteert de gemeente marktpartijen die projecten initiëren op eigen grond. Daar waar de gemeente zelf grond heeft worden projecten geïnitieerd. Bij deze projecten geldt de ambitie om 50% energie in lokaal eigendom te krijgen.

De openbare ruimte kent twee soorten zoekgebieden. De generieke zoekgebieden in de stad (langs infrastructuur en parkeerterreinen) en specifieke zoekgebieden rondom de stad (op water en land). De specifieke zoekgebieden die vanuit de RES aangewezen zijn, worden dit najaar concreter onderzocht op haalbaarheid. In de zoekgebieden Schoteroog en de Schouwbroekersplas zijn initiatiefnemers al actief waardoor die meer snelheid hebben. Specifieke zoekgebieden hebben vanzelfsprekend een ingrijpender effect op de leefomgeving. Daarom kiest Haarlem om op deze locaties uitgebreid te participeren met lokale stakeholders. Het RES-consortium ondersteunt Haarlem hierin. In de RES NHZ is rekening gehouden met het feit dat niet alle zoekgebieden projectlocaties worden. Haarlem wil daarom ook alternatieve locaties onderzoeken en roept Haarlemmers op om mee te denken.

3. Consequenties

Financieel

Het actieplan is een indicatief voorbereidingstraject voor de uitvoering van de RES NHZ. Een belangrijke voorwaarde voor het behalen van de doelstelling is dat de middelen voor het uitvoeren van het Klimaatakkoord beschikbaar worden gesteld door het Rijk. De uitvoeringslasten van het klimaatakkoord -waar de RES onderdeel van is- wordt met het zogenoemde artikel 2 onderzoek berekend. Na de coalitieonderhandelingen van een nieuw kabinet in het voorjaar van 2021 wordt bekend of en zo ja hoeveel middelen de gemeenten met het artikel 2 onderzoek gecompenseerd krijgen. Dit geld kan op zijn vroegst in 2022 ingezet worden.

In de eerste fase van de uitvoering van het actieplan gaat Haarlem aan de slag met een eerste pakket van maatregelen. In de gebouwde omgeving wil Haarlem de daken zo goed mogelijk benutten. Een belangrijke eerste stap daarvoor is het opstellen van een kansenkaart met de mogelijkheden voor het beschermd stadsgezicht. Bewoners en ondernemers worden daarnaast geholpen om zonnepanelen op hun woning of bedrijf te plaatsen. Dat doet Haarlem continu samen met haar partners.

De gemeente Haarlem geeft zelf het goede voorbeeld en gaat voor maximaal mogelijke verduurzaming van het gemeentelijke vastgoed en start hiermee door een voorgestelde investering van € 9 mln. in verduurzaming van 34 panden. Het plaatsen van zonnepanelen is een van de maatregelen die binnen deze investering genomen wordt. Dat is besproken in de commissie ontwikkeling 29 oktober 2020.

Voor de openbare ruimte projecten wordt in het najaar onderzocht of projectlocaties haalbaar zijn. Deze kosten worden grotendeels vanuit de RES gefinancierd. In 2021 is vanuit het duurzaamheidsprogramma 2021 € 50.000 beschikbaar voor het begeleiden van lopende RES-projecten op Schoterog met als doel om in het najaar 2021 SDE++ aanvragen in te dienen bij het SDE-loket. Ook wordt gestart met het onderzoeken van de parkeerterreinen (generiek zoekgebied) als projectlocatie voor een carport.

Omgevingsvisie

Tijdens de totstandkoming van de RES heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden waarbij belangen van de omgeving afgewogen zijn. In de omgevingsvisie wordt het actieplan afgewogen tegen andere beleidsambities en ruimteclaims wat consequenties kan hebben voor de keuzes in dit actieplan.

Sociale energietransitie

Niet iedereen heeft eigen dak of de middelen om zonnepanelen te plaatsen. In de RES is de ambitie opgenomen om de energie gelijkwaardig te verdelen tussen marktpartijen en de omgeving (bedrijven en burgers). Dat betekent 50% van de opgewekte energie in lokaal eigendom. Grootschalige energieprojecten op grote daken en in de openbare ruimte lenen zich hiervoor. Iedere Haarlemmer kan zo meedoen en geld besparen. Haarlem werkt in de regio samen met de energievoerders aan een plan van aanpak om dit te realiseren.

Natuurpositief

Werken aan duurzaamheid betekent niet alleen dat we veel meer schone energie moeten opwekken, het betekent ook dat we de biodiversiteit in en om onze stad moeten versterken. Deze twee zaken sluiten elkaar niet uit en kunnen, mits slim toegepast, elkaar zelfs versterken. Voor de projecten rondom de stad in het groen wordt per project onderzocht hoe dat kan. De mogelijkheid bestaat ook dat extra compenserende maatregelen elders genomen worden waar de ecologie daar meer baat bij heeft, bijvoorbeeld in zogenaamde Natuur Netwerk Nederland (NNN) gebieden.

4. Vervolg

Het Actieplan Schone Energie is een eerste aanzet om de ambitie van Haarlem uit de RES NHZ (750TJ) te concretiseren op haalbaarheid en op welke manier hier vorm aan kan worden gegeven. In het actieplan zit een fasering. Om het actieplan uit te gaan voeren zijn twee zaken van belang. Ten eerste, wordt de energietransitie integraal afgewogen in de omgevingsvisie. Ten tweede, zal het artikel 2 onderzoek van het Klimaatakkoord duidelijkheid moeten geven over de middelen die aan gemeentes beschikbaar worden gesteld om de RES uit te voeren. Het actieplan kent tot die tijd een eerste fase waar de gemeente binnen de beschikbare capaciteit en middelen van start gaat. Na het artikel 2 onderzoek volgt een herijking van het actieplan.

Tijdslijn:

<i>Q4 2020: Verdieping zoekgebieden</i>	Voor de zoekgebieden worden sessies met stakeholders georganiseerd waarin onderzocht wordt of er projectlocaties gerealiseerd kunnen worden.
<i>Q1 2021: Concept Omgevingsvisie</i>	De RES is als participatief traject in de geest van de omgevingsvisie opgesteld. In de omgevingsvisie worden uiteindelijk keuzes om schone energie op te wekken afgewogen tegen andere ambities en ruimteclaims. De concrete locaties uit het actieplan zijn een bouwsteen voor de afwegingen die in de omgevingsvisie plaats gaat vinden.
<i>Q2 2021: RES 1.0 vaststellen</i>	De RES 1.0 wordt vastgesteld door het Nationaal Programma RES (NP RES) en wordt opgenomen in de omgevingsvisie.
<i>Q4 2021: Artikel 2 onderzoek Klimaatakkoord</i>	Op zijn vroegst wordt bij de decembercirculaire bekend of en zo ja hoeveel budget gemeenten krijgen om activiteiten voor de RES uit te voeren.
<i>2022: Herijking Actieplan Schone Energie</i>	Op basis van de beschikbare middelen wordt het actieplan herijkt.

5. Bijlagen

Bijlage 1: Actieplan Schone Energie

Bijlage 2: Tijdslijn energietransitie